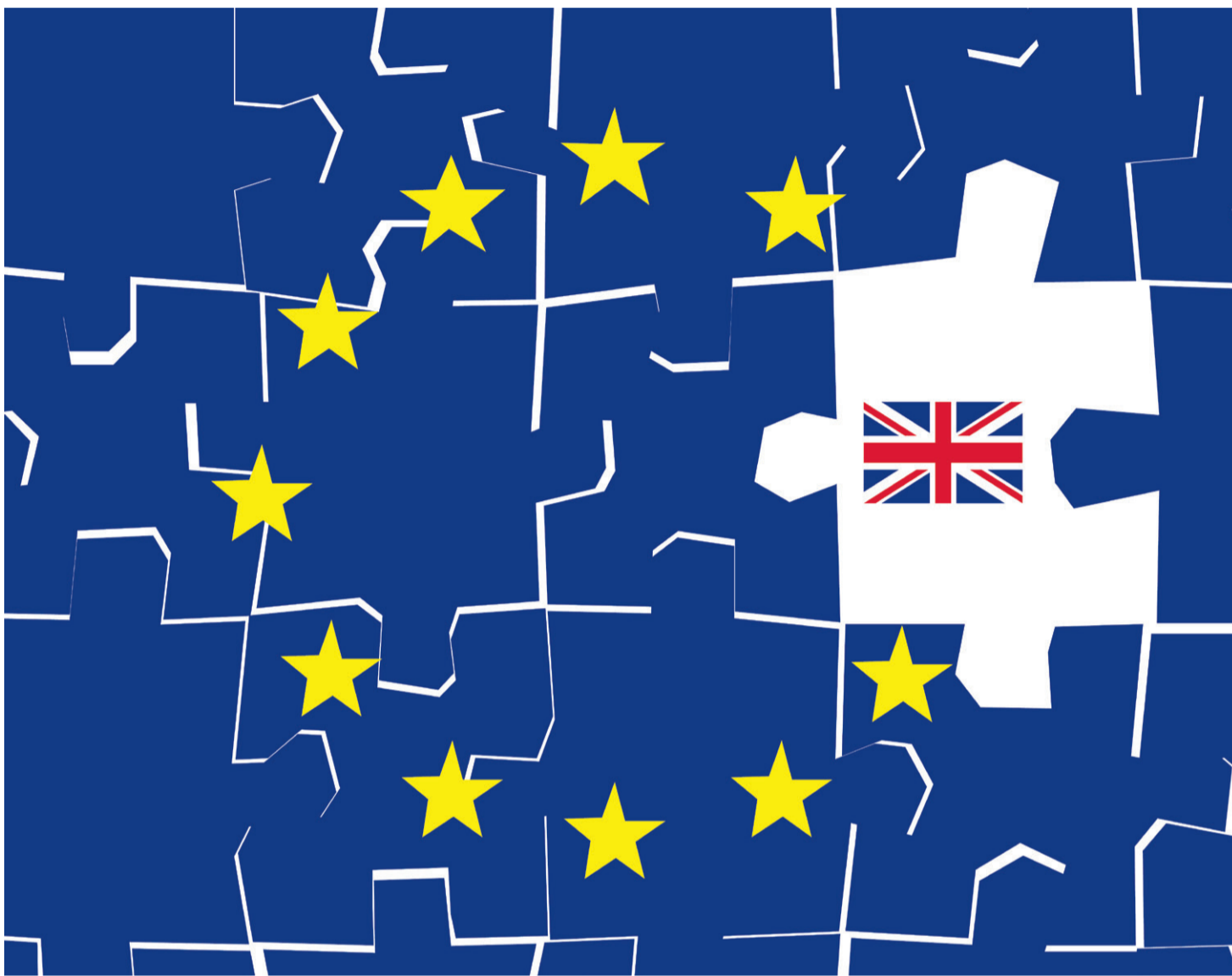

ΤΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΙΑΝΝΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ*

Brexit: Quo vadis Μεγάλη Βρετανία;

ΜΕΛΕΤΩΝΤΑΣ τις σημαντικότερες προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει η Ευρώπη το 2018, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το Brexit. Η έως τώρα εξέλιξη των διαπραγματεύσεων, ωστόσο, αποδεικνύει ότι η ΕΕ έχει ήδη αποτρέψει το ενδεχόμενο να επέλθει σοβαρό συστημικό ρίσκο από αυτό. Αντιθέτως, οδυνηρές φαίνεται να είναι οι σχετικές εξελίξεις για τη Μεγάλη Βρετανία. Ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά.

«Αν η επιλογή μας είναι μεταξύ ελπίδας και φόβου, επιλέγουμε την ελπίδα», ανέφερε με έπαρση η «Daily Telegraph» στην πρώτη σελίδα της λίγες μόλις ημέρες πριν από το δημοψήφισμα για το Brexit, εκφράζοντας τη στήριξή της στην καμπάνια για την αποχώρηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σημείωνε, μάλιστα, ότι ήταν ενδεικτικό του πόσο εύθραυστη είναι η ΕΕ το ότι η αποχώρηση ενός από τα μέλη της απειλούσε να την αποσταθεροποιήσει οριστικά και αμετάκλητα.

ΤΑ ΛΟΓΙΑ της συντακτικής ομάδας της «Telegraph» αποδείχτηκαν προφητικά, από την αντίστροφη, ωστόσο, όψη. Το Brexit περισσότερο με «βόλτα στο κενό» μοιάζει έως τώρα, παρά με ένα ελπιδοφόρο νέο κεφάλαιο στην ιστορία της χώρας, όπως τουλάχιστον το οραματίζονταν οι υποστηρικτές του με το σλόγκαν «Global Britain». Επίσης, το Brexit όχι μόνο δεν έθεσε σε λειτουργία ντόμινο αρνητικών εξελίξεων για την Ευρώπη, αλλά, αντιθέτως, ώθησε σε συσπείρωση τα κράτη-μέλη.

Τα ευρωσκεπτικιστικά κόμματα πττήθηκαν στις εθνικές εκλογές στην Ολλανδία και τη Γαλλία, στην τελευταία δε ο θρίαμβος του Εμανουέλ Μακρόν είχε ως κύριο θεμέλιό του το σχέδιο για μια νέα Ευρώπη. Ταυτόχρονα ξεκίνησε ο διάλογος για περαιτέρω ενοποίηση, ενάντια σε όλες τις προβλέψεις για πολιτικό κατακερματισμό. Το ίδιο σημαντικό ήταν η άνθηση της οικονομίας της Ζώνης του Ευρώ, με τις τελευταίες προβλέψεις να τη θέλουν να αναπτύσσεται με τον ταχύτερο ρυθμό της τελευταίας δεκαετίας (αύξηση 2,2% επί του πραγματικού ΑΕΠ).

ΑΝΤΙΘΕΤΩΣ, ιδιαίτερα χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης σε σχέση με την Ευρωζώνη προβλέπουν Βρυξέλλες και ΔΝΤ για τη Μεγάλη Βρετανία, ενώ, σύμφωνα με τους «Financial Times», το Brexit έχει ήδη στοιχίσει δισεκατομμύρια στερλίνες στη χώρα: το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν υπολογίζεται αυτή τη στιγμή σχεδόν 1 τοις εκατό χαμηλότερο σε σχέση με το ενδεχόμενο η Βρετανία να μην είχε αποφασίσει να φύγει από την ΕΕ.

Η στερλίνα επίσης έχει χάσει 10 τοις εκατό επί της συνολικής της αξίας, ενώ ο πληθωρισμός έχει ανέβει από το 0,4 στο 3,1 τοις εκατό, το εισόδημα των εργαζομένων συνεχώς συρρικνώνεται, η αξία των σπιτιών άρχισε να υποχωρεί, ενώ χιλιάδες δουλειές έχουν ήδη χαθεί στο City του Λονδίνου.

ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, η συμφωνία επί της αρχής της 8ης Δεκεμβρίου ως προς τα προαπαιτούμενα προσέφερε στην Τερέζα Μέι πολύτιμο οξυγόνο, την ίδια όμως στιγμή που υπέστη σοβαρή ήττα από τους ίδιους τους βουλευτές της, οι οποίοι πέτυχαν την ψήφιση τροπολογίας που δίνει στο Κοινοβούλιο τον τελευταίο λόγο αναφορικά με την έγκριση της συμφωνίας με την ΕΕ. Της προσπάθειας αυτής ηγήθηκε ο πρώην γενικός εισαγγελέας Ντόμνικ Γκριβ, ένα από τα κορυφαία νομικά μυαλά της χώρας, ο οποίος έχει αναδείξει τα σοβαρά συνταγματικά κενά στη νομοθεσία για το Brexit.

ΜΕ ΑΛΛΑ ΛΟΓΙΑ, η ΕΕ έχει ήδη φέρει τη Μεγάλη Βρετανία σε ιδιαίτερα δυσχερή θέση. Το αποδεικνύει, άλλωστε, το γεγονός ότι η βρετανική κυβέρνηση υπαναχώρησε απ' όλες σχεδόν τις αρχικές της διεκδικήσεις: συμφώνησε να πληρώσει λογαρια-

σμό για το διαζύγιο που μπορεί να φτάσει ακόμη και τα 50 δισ. ευρώ, δέχτηκε, μεταξύ άλλων, την αρμοδιότητα του (απεχθούς για τους Βρετανούς) Δικαστηρίου της ΕΕ σχετικά με τα δικαιώματα των πολιτών της ΕΕ, ενώ στο ακανθώδες θέμα της Βόρειας Ιρλανδίας δεσμεύτηκε για πλήρη ευθυγράμμιση με τους όρους της κοινής αγοράς και της τελωνειακής ένωσης ώστε να αποφευχθεί ένα «σκληρό σύνορο».

ΠΩΣ ΔΙΑΓΡΑΦΕΤΑΙ, λοιπόν, η πορεία των διαπραγματεύσεων από εδώ και στο εξής; Θα απαντήσω στο ερώτημα αυτό αναφερόμενος σε ομιλία του Ντόμνικ Γκριβ τον Οκτώβριο του 2016, σε εκδήλωση ακαδη-

μαϊκής δεξαμενής σκέψης την οποία έχω την τύχη να διευθύνω. Η σημαντικότερη πρόκληση για τη Βρετανία μέσα στους επόμενους μήνες, μας ανέφερε, είναι να ξεκαθαρίσει τι ακριβώς θέλει να επιτύχει στις διαπραγματεύσεις: «η ιδέα ότι θα πάμε σε αυτές χωρίς τουλάχιστον μια κάποια τεχνητή συναίνεση, αν όχι πραγματική συναίνεση, εγκυμονεί πολύ σοβαρούς κινδύνους. Η ΕΕ θα μας χτυπήσει χωρίς οίκτο». Δεκατέσσερις μήνες αργότερα, η Βρετανία ακόμη δεν έχει αποφασίσει τι θέλει να επιτύχει στις διαπραγματεύσεις: Καθεστώς «Ελβετίας», «Νορβηγίας» ή μήπως μια εμπορική συμφωνία παραπλήσια με αυτή που έχει συνάψει η ΕΕ με τον Καναδά; Η συνέχεια, λοιπόν, προμηνύεται αρκετά δυσόλινη.

Πάντως, ο Γκριβ δεν επιχείρησε να δαιμονοποιήσει την ΕΕ. Απλώς, με πνεύμα εμπειρικό, διέγραψε τις παγίδες που είναι εγγενείς στη διαδικασία του Αρθρου 50, η οποία εκχωρεί όλα τα διαπραγματευτικά πλεονεκτήματα στους θεσμούς της ΕΕ, τη στιγμή που δημιουργεί τρομακτική αβεβαιότητα στο κράτος-μέλος που επιχειρεί να αποχωρήσει από αυτή.

ΠΑΡΕΜΠΙΠΤΟΝΤΩΣ, πρόκειται για ένα επιχείρημα που θα ήταν ενδιαφέρον να θεθεί υπόψη του Γιάνη Βαρουφάκη, ο οποίος στο πρόσφατο βιβλίο του, «Ενήλικες στο Δωμάτιο», παρουσιάζει την ΕΕ ως προς το Brexit ως έναν διεφθαρμένο θεσμό που θα χρησιμοποιήσει ανήθικα μέσα για να επιτύχει στις διαπραγματεύσεις.

Ωστόσο, δεν λαμβάνει υπόψη του, νομίζω, ότι η ΕΕ δεν χρειάζεται να κάνει κάτι τέτοιο, από τη στιγμή που κρατάει όλα τα χαρτιά στα χέρια της, με τη Μεγάλη Βρετανία ήδη να ασφυκτιά κάτω από την πί-

εση των αμειλικτών προθεσμιών του Αρθρου 50.

ΟΛΑ, ΛΟΙΠΟΝ, συνηγορούν στο ότι η ΕΕ έχει ήδη τη Μεγάλη Βρετανία «στα σκοινιά». Εδώ, λοιπόν, χρειάζεται να επιδείξει η ΕΕ ιδιαίτερη σύνεση. Τη μάχη αυτή θα πρέπει να επιδιώξει να την κερδίσει στα σημεία, όχι με νοκ άουτ. Μια καλή εμπορική συμφωνία θα είναι συμφέρουσα οικονομικά και για την ΕΕ. Αντιθέτως, οικονομική κρίση στη Βρετανία θα δημιουργήσει κίνδυνο μετάδοσής της στα κράτη-μέλη. Δεν θα πρέπει επίσης να λησμονεί η Ευρώπη ότι 48 τοις εκατό του πληθυσμού ψήφισε υπέρ της παραμονής στην ΕΕ και ότι πολλοί είναι ακόμη αυτοί που δίνουν τη μάχη τους ώστε το Ηνωμένο Βασίλειο να διατηρήσει όσο το δυνατόν πιο στενή σχέση με την Ευρώπη μετά το Brexit.

ΥΠΟ ΕΝΑ ευρύτερο πρίσμα, η ΕΕ θα πρέπει να εξετάσει τους βαθύτερους λόγους που οδήγησαν έναν από τους κύριους εταίρους της να την εγκαταλείψει. Οι πρόσφατες εξαγγελίες του Μακρόν από το Πανεπιστήμιο της Σορβόνης για μια νέα Ευρώπη θα μπορούσαν ενδεχομένως να αποτελέσουν την αφετηρία μιας μελλοντικής σχέσης με τη Μεγάλη Βρετανία, ακόμη και να επιτρέψουν την επιστροφή της σε αυτή κάποια στιγμή. «Μέσα σε μια ΕΕ που θα έχει επανιδρυθεί και απλοποιηθεί, σύμφωνα με τις προτάσεις μου, δεν μπορώ να φανταστώ ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν θα μπορέσει να βρει -και πάλι- τη θέση του», δήλωσε ο Γάλλος Πρόεδρος. Το μέλλον θα δείξει.

* Αντιπρύτανης και Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής, Brunel University London, διευθυντής της ακαδημαϊκής δεξαμενής σκέψης Britain in Europe

Ολα συνηγορούν ότι η ΕΕ έχει ήδη τη Μεγάλη Βρετανία «στα σκοινιά». Χρειάζεται να επιδείξει ιδιαίτερη σύνεση. Τη μάχη αυτή θα πρέπει να την κερδίσει στα σημεία. Οχι με νοκ άουτ